

SZILÁGYI ALADÁR

Önálló életre kelt filmkockák

Szilágyi Varga Zoltán alkotásairól

Művészet

A Várad 2015. júliusi számának Keresztes Dóra volt a képzőművésze, és lám, alig öt hónap elteltével újabb filmes-grafikus: az erdélyi gyökerű Szilágyi Varga Zoltán munkái gazdagítják folyóiratunk grafikai kulcsínét és szellemi belbecsét.

Legutóbb, 2015-ben földinknek *A jókedvű örmény temetése* című alkotását – Komáromban, a „fényírók fesztiválján” – a legjobb magyar animációs filmnek minősítette a Szemadám György képzőművész, író, Victor Velculescu román, valamint Sayoko Kinoshita japán filmrendező, a 15. Hirosimai Nemzetközi Animációs Filmfesztivál igazgatója alkotta zsűri.

Ha már az *Örményt* említettem, hadd időzzünk – bemelegítésül – ennél a régi-új alkotásnál, melynek jó néhány szekvenciáját a rendelkezésünkre bocsátotta a szerző. A film létrejöttének „regénye” teszi indokolttá az oximoronnal felérő régi-új jelzót, ugyanis reneszánsz sokoldalúsággal megáldott alkotója – aki egy személyben gyakran nem csupán tervezője, rajzolója, megfestője, hanem forgatókönyvírója és rendezője is a filmeknek – mintegy kilencesztendei késlekedés után tudta végleges formába önteni a Hunyadi Sándor novellája alapján készített művet. A 2004-ben kezdődő előkészületek nyomán, az általa megírt képes-forgatókönyv már 2005-ben nagydíjat (Grand Prix) nyert Franciaországban az Annecy-i Nemzetközi Animációs Filmfesztivál filmterv-versenyén. Ennek ellenére, a megszakítások, a hosszadalmas „finanszírozási szünetek” miatt, csupán 2013-ban mutathatták be a 49 000 rajzból álló, 28 perces alkotást...

Nos, Zoltán barátunkról már „kisiskolás”, azaz festőakadémista korában köztudott volt, hogy rendkívüli rajztehetséggel áldotta meg a Teremtő. Még idehaza, a bukaresti Animafilm rajzfilmstúdió munkatársaként, számos plakát, a Kriterion és más kiadók által rendelt könyvterv, könyvborító, illusztráció készítőjeként, gyakran kiállító grafikusként is bizonyította ezt. *A jókedvű örmény temetése* lapunkba mellé-

SZILÁGYI VARGA ZOLTÁN (1951, Kékes, Beszterce-Naszód) grafikusművész, rajzfilmrendező, forgatókönyvíró. A kolozsvári Ion Andreescu Képzőművészeti Főiskola grafika szakán és a bukaresti Ion Luca Caragiale Színház- és Film-művészeti Főiskola rajzfilmrendezői szakán szerzett diplomát. Romániában több sorozatfilm, díszletezés, figuratervezés, filmgrafika után három szerzői rajzfilmet írt és rendezett. 1987 óta Magyarországon él, a kecskeméti rajzfilmstúdió művészgrafikusa és filmrendezője volt 2015 márciusáig. Alkotásaival számtalan magyarországi és nemzetközi díjat nyert.

SZILÁGYI ALADÁR közíró, szerkesztő (1943, Pankota). Kolozsvárott tanult filozófiát. Publicista, a Kelet–Nyugat egyik alapítója, később főszerkesztője. Elbeszélései, kritikái, tanulmányai különböző hazai és magyarországi lapokban jelentek meg. Az Erdélyi Riport főmunkatársa.

*A jókedvű örmény temetése,
filmkockák, 2013*

kelt filmkockái, framjei akár önálló műalkotásként is megállják a helyüket. S ezt a grafikai értéket nem korlátozza, nem csökkenti, hogy ezek a színes rajzok, a foltszerűen, sziluettben megfogalmazott figurák, a fényárnyék kezelése, a funkcionális háttér – voltaképpen az animációt hivatottak szolgálni. A kiinduláshoz készült, visszafogott rajzok rétegelése, különböző színekre konvertálása, összevonása, árnyékolása hangyszorgalmat, kódexmásoló szerzetesi kitaratást, önmegtagadást igényelhetett. „Az összes rajzi munka, ami önmagában is nagy teljesítmény, átment a kezemben is – nyilatkozta egy interjúban –, mert én festettem meg utána minden rajzot. Számítógépes programot is használtam, aminek a segítségével relatíve lerövidültek a munkafolyamatok. Viszont a nagy rajzdarabszámmal való foglalatosság a klaszszikus rajzolással – ami lassúbb – egyenrangú folyamat megélését tette lehetővé. A mechanikus munka közben tudtam gondolkodni, meditálni. A számítógépet úgy használtam, hogy természetes környezetemmé vált.” Bár egy-egy kiragadott, lapunk illusztrációjaként hasznosított vázlat vagy fram nem képes híven visszaadni az animáció dinamikáját, történéseit, mégis – Szilágyi Varga Zoltán látatásának hála – elegendő narratívát sugall ahhoz, hogy érzékelhessük ennek a sajátos sorsú népnek, ennek a gyökereitől elválaszthatatlan örömeny világnak a varázsát.

Zoltán számára a színekkel, az animációs eszközökkel egyenrangú, az alkotás hangulatát alapvetően meg-

határozó elem a zene, a dal. Az általam már idézett interjúban erről így beszélt: „Menet közben kerestem és találtam a népdalokat, amik bekerültek a filmbe. Így a megszólaló dalok szerkezetére, időtartamára, ritmusképletére kellett szabnom a már létező beállítások hosszát. Ezzel az egész érintett beállítást a végleges formájában kellett megrajzolni. Hogy miért pont ezeket a dalokat választottam?

Amikor hallgatom őket, úgy érzem, kapcsolatba kerülök a világmindenséggel. A bennük rejlő energiák cikázó ötleteket, gondolatokat indukálnak bennem. Ilyenkor erősnek érzem magam, így könnyebb elviselni az öröm és a bánat együttes létezését. A dalok előadói is meghatározó mértékben segítik e folyamatot. Kallós Zoli bácsi, Zerkula János, Nadara. Itt kell említenem a Melis László által szerzett zenét, melynek segítségével egy még áttekinthetőbb dramaturgiai szerkezet alakult ki, s amelyben bravúrosan sikerült a film hangi szövetébe integrálni a fent említett népdalokat.”

Az már az „örményregény” újabb fejleménye, hozadéka lett, hogy amikor művésznünk – alapos háttérmunkát végzendő – hazatért, szülőföldjéhez, a Mezőséghez közeli örmény kishazába, Szamosújvárra, egy újabb témára: az '56-os forradalom

és szabadságharc legfiatalabb mártírja, Mansfeld Péter kivégzési jegyzőkönyvére terelték a figyelmét. A *jókedvű örmény* körüli kényszerű várakozás közben így született meg 2006-ban a *Jegyzőkönyv – Mansfeld Péter emlékére* című, tragikus töltetű, artistikus szénrajz-animáció; több fesztiválon bemutatták, számos díjat nyert. Ebbe az alkotásba már az '56-ot követő legsötétebb történelmi kor feketén-fehéren megjelenített tragédiája sűrűsödik. Egy olyan művészi mementó, amelynek rögzítésére talán éppen ez a műfaj, az animáció a legalkalmasabb. A film az 1959. március 21-én történeteket jeleníti meg igen érzékenyen. Ugyanis ezen a délelőttön végezték ki – felnőtté válása, alig néhány nappal 18. születésnapja után – a még 16 évesen elítélt Mansfeld Pétert. A film szóról szóra idézi az ité-

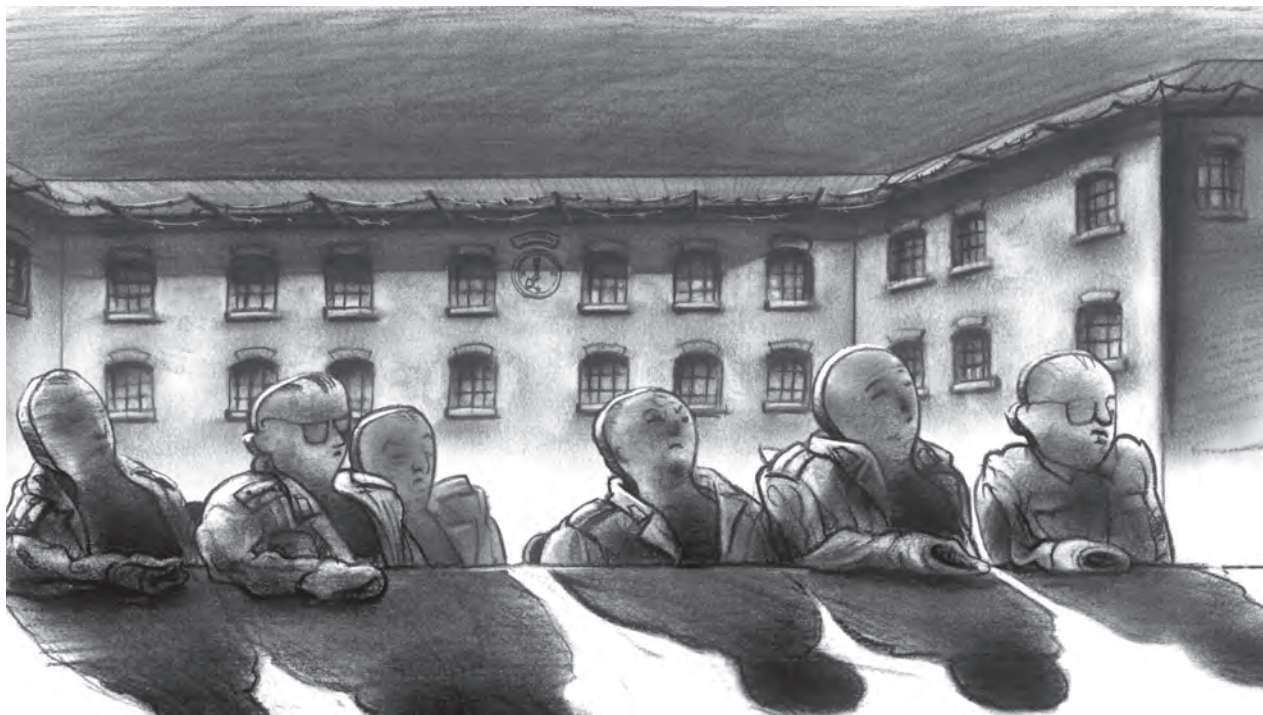

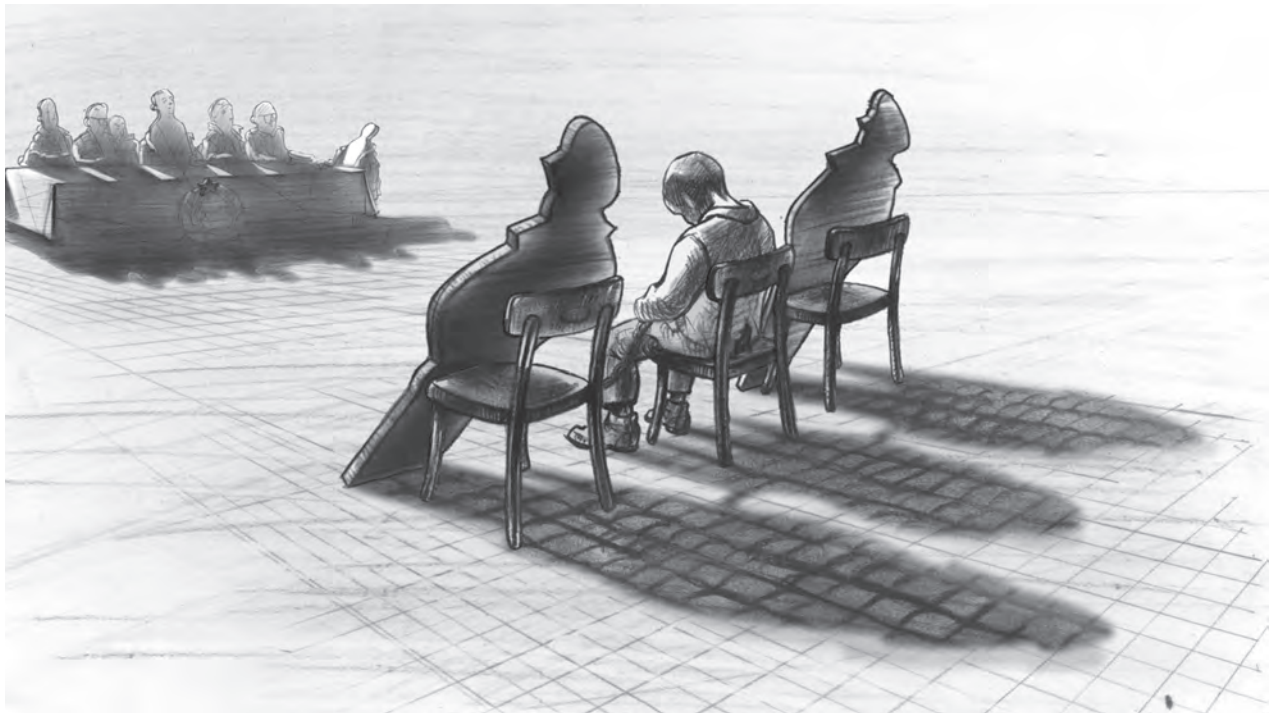
A jókedvű örmény temetése,
filmkocka, 2013

let végrehajtását dokumentáló szenttelen jegyzőkönyvet. Sajnálhatjuk, hogy – megannyi más, Szilágyi és társai által létrehozott alkotással egyetemben – ezek a filmek „rövidségük”, 5-30 perces időtartamuk miatt nem kerülhetnek a filmszínházak műsorára. A tévéadók is ritkán élnek a lehetőséggel, s egy-egy speciális bemutató-sorozat, netán animációs fesztivál kivételével, ritkán kerülnek a nagyközönség színe elé. Pedig a szakmai berkekben világszerte elismert, a rendszerváltás után széthullott, majd újraéledt magyar animáció megérdemelné, hogy újabb és újabb nemzedékek részesüljenek értékeiből.

Ami egyébként Zoltánt illeti, ha emlékezetem nem csal, vagy másfél évtizede volt alkalmam Kecskeméten forgolódtomban meglátogatni őt, jóízű beszélgetést folytatni vele, és betekinteni az Animációs Filmstúdió boszorkánykonyhájába. Most, hogy Szilágyi Varga Zoltán folyóiratunk vendégművésze lett, tüzetesebben utánanéztem. Bőven akadt élvez-

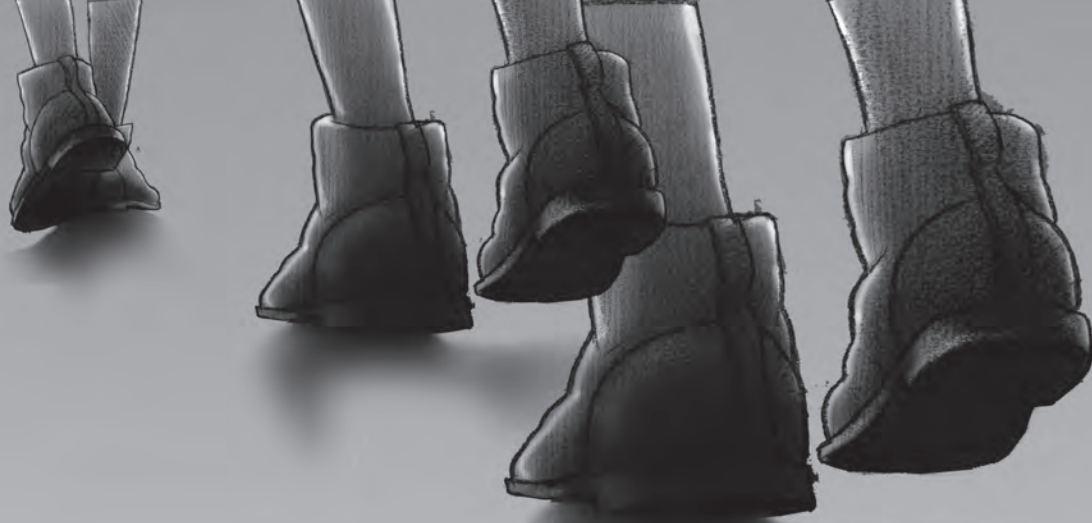
zetes nóvum számomra ennek a gazdag életműnek a tárházából. És – urambocsá! – azt is felfedeztem egy ugyancsak Kecskeméten lakozó barátom, Komáromi Attila közlése alapján, hogy Zoltánt megilleti a „szekérenszületett” epitheton. Nem, művésziünk nem bíborbanszületett, mint Konstantin császár, hanem egy... parasztszekéren, valahol a Mezőségen, Zombor és Kékes között, de nem vált dadogóssá, mint ahogy azt a közhiedelem tartotta szűkebb pátriájában. Némi képzelőerővel világra jöttének mobilis körülményeit bátorságosan társíthatjuk változatos életpályájának a mozgófilmhez való kötődésével...

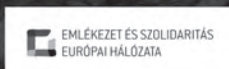
Memento, spot kép, 2016

WWW.ENRS.EU/JANUARY27

A HOLOKAUSZT ÁLDOZATAINAK NEMZETKÖZI EMLÉKNAPJA JANUÁR 27.

PRODUCERS

FUNDING & PARTNERS

GRAPHIC & SPOT DESIGN
SZILÁGYI V. ZOLTÁN

*Koan / Ne beszélj, filmkocka,
2004*

50

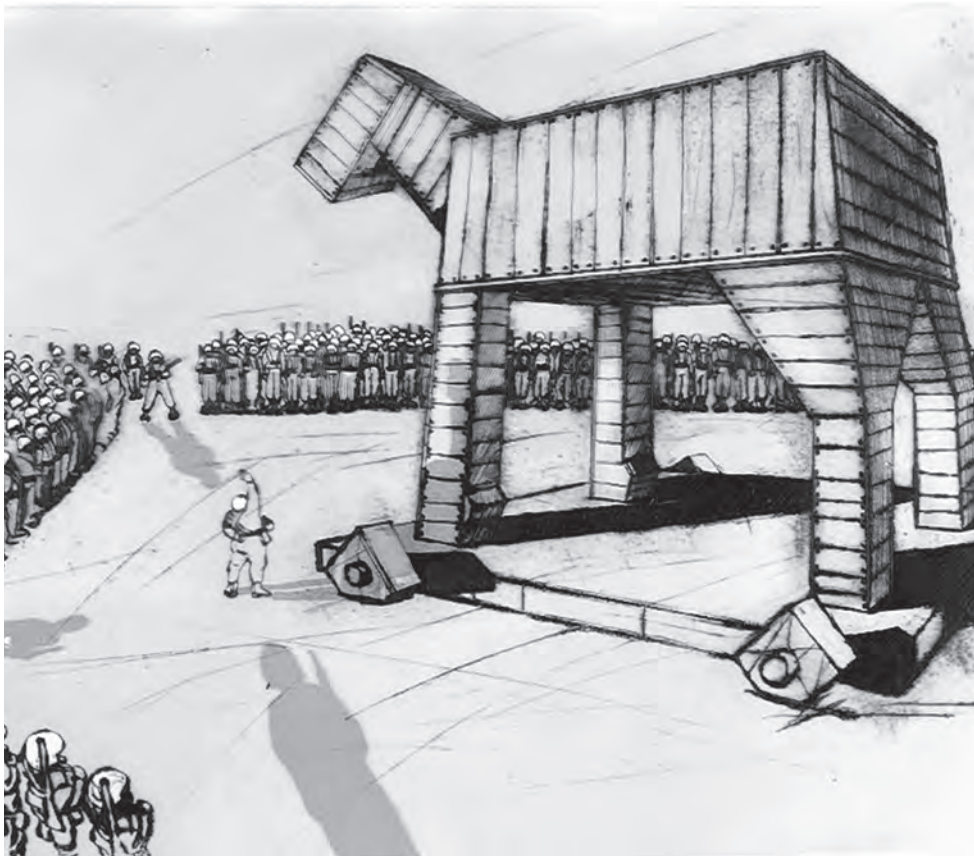

Masírozás, filmterv, 2014

*Éjszakai kultúrtörténeti
hadgyakorlat, filmkockák,
1992*